

justitia a rectoribus, œquitas a iudicibus, charitas a civibus, veritas a mercatoribus, dilectio ab omnibus. Mente revolve, inquit Ludovicus Granatensis, quamcumque volueris ex civitatibus celeberrimis, in quibus vere, pure et sincere religionis extent adhuc vestigia. Perambula porro, non dico tabernas et loca publica, quæ mendaciis, ebrietatibus et imposturis sunt dicata, sed ipsas domos vicinorum, et audies undique murmura, mendacia, execrationes, juramenta et blasphemias. Adi, si velis, aulas, tribunalia, officinas, nudinas, militiam, fora, naves, currus, privatas aedes, et ibi puerorum, adolescentum, puellarum, virorum, senum perjuriam, fraudes, convicia, odia, temulentiam, lasciviam, aliaque vitia observabis. Intra, si libeat, in ipsas ecclesias ac loca sacra, et ibi sacrilegia, profanationes, irreverentias, aliaque christiano nomine indigna adnotabis. Quocumque tandem te vertas, si catholicorum mores serio examinaveris, tot videbis negligenter, tot indisciplinate et turpiter vivere, ut nec dubitare possis quoad etiam catholicos, verum esse sermonem Domini dicentis: *multi sunt vocati, pauci vero electi.* Verus quidem et verissimus sermo Domini dicentis, paucos esse electos. Verus est non solum respectu omnium hominum et respectu omnium christianorum, sed etiam respectu omnium catholicorum. Unde est, quod jam cum Isala propheta dicamus: *Dilatavit infernus animam suam et aperuit os suum sine termino* (5, 14): dilatavit quidem infernus animam suam, suumque os ita apernit, ut paucis exceptis, omnes penitus homines deglutiat. Quis ergo non timeat? Quis per angustam paradisi portam intrare non contendat? quis angusto tramite sibi portam salutis non quaerat? Quis per pia opera certam suam vocationem et salutem facere non satagat? Hæc duo verba, *pauci electi*, velut horrendum tonitru, magnam orbis christiani partem terruere: hæc multos prostitutæ vitæ mortales a vitiorum cono ad arciores omnium virtutum viam sectandam allexere: hæc plurimos ab urbibus ad deserta et antra compulere. Hæc duæ voces, *pauci electi*, innumeros ad corpora sua jejuniis, ciliciis, vigiliis, verberibus, aliisque gravibus poenitentis et mortificationibus crucianda adduxere: hæc

invictissimos plures athletas in catastas, in equuleos, cruces, rogos, bestiarum dentes, ac in armatas tortorum manus egere. O utinam hæc eadem verba in omnium hominum auribus sonarent? Utinam omnium corda penetrarent! Rogo vos, fratres, per viscera misericordiæ Dei nostri, ut non recedant hæc verba a mentibus vestris, non recedat a cordibus vestris. Dicat quisque intra semetipsum: *pauci electi*; quapropter, ut cum paucis numerari merear, a peccati somno volo surgere, et in divinorum observantia mandatorum constanter perseverare. Dicat quisque sibi semetipsum: *pauci electi*, ideo quidquid durum et asperum sese mihi in via salutis offeret, libenter subibo, ut cum paucis aliquando vivere et regnare mihi contingat. Dicat quisque: *pauci electi*, ideo salutis meæ negotio sollicite invigilabo, adversus omnes animæ meæ hostes strenue decertabo, ac indefessa cura bonis operibus incumbam, ut ad coeleste regnum, quod paucorum est, pervenire valeam. Memento semper, coelestem coronam dari solummodo sollicite vigilantibus, viriliter pugnantibus et strenue laborantibus: qui omnes *pauci sunt*. Igitur omnem procul pellite negligentiam, ac vigilate, pugnatate et laborate, ut cum paucis coelestem coronam impetrare possitis. Amen.

DOMINICA SEXAGESIMÆ.

DE VERBO DEI.

Semen est verbum Dei (Luc. 8, 11).

Verbi divini apostolorum et concionatorum ore prolati tanta est virtus, efficacia tanta, ut Verbi increati, per quod omnia facta sunt, emanatio quadam et participatio esse videatur. Quia sicut Verbum increatum est causa principalis et prima rerum omnium quæ factæ sunt, ita verbum prædicationis est causa instrumentalis mutationum, conversionum et omnium fere bo-

norum, quæ in hominum animis et cordibus geruntur. Quis enarret admirandas mutationes, quæ hoc verbo effectæ sunt? Quis dicat quot sapientes in pueros evangelicos, quot ignari in magistros verbi hujus virtute sint conversi? Quam multæ sancto hoc prædicationis verbo abrogatæ sint prævæ consuetudines? Quæ vitia non abolita? Quæ virtutes ab hominibus, alias peccato servientibus, non acceptæ et sedulo excoltæ? Quid hoc verbo hominibus non persuasum, idque omnibus sæculis, necnon apud omnes nationes et gentes? Jamvero heu! infelici hoc ævo, auditorum incuria, malitia et defectu, Dei verbum suam omnem vim et efficaciam perdidisse videtur. Nullo unquam tempore plures fuere concionatores, quam nostro: tam multæ numquam habitæ sunt conciones, et quidem sine ullo eloquentiæ furo, et satis magna diligentia ad audientium utilitatem elaboratæ. Et tamen exiguus inde manat fructus, et paucissimos reperire est, qui concionatorum voce permoti suos corrigant mores; qui peccati jugum a se expellant, et ad meliorem vitæ frugem veniant. Quod haud dubie procedit ex defectu auditorum, qui Dei verbum non audiunt sicut oportet. Ut igitur tanto occurramus malo, modum debite audiendi verbum Dei jam doceamus. *Ace.*

Ex christianis nonnulli verbum Dei audiunt, sed non retinent: alii illud quidem memoria retinent, sed non credunt: et alii illud credunt et retinent, non tamen illi obediunt, nec executioni mandant id, quod Dei verbum peragendum docet. Qui Dei verbum audiunt et non retinent, sunt similes cribro; quod quidem recipit aquam, quam mox emittit, nec aliquid ejus retinet. Qui Dei verbum retinent et non credunt, sunt similes principibus illis et pharisæis, qui Christum prædicantem audiebant, at verbis ejus nullam fidem adhibebant: *Nunquid ex principibus aliquis credidit in eum, aut ex pharisæis?* (Joan. 7, 48). Qui tandem verbum Dei credunt et illi non obediunt, sunt similes homini, qui vultus sui speciem in speculo considerat, nec tamen maculas, quas in vultu adnotat, abstergere satagit: *Hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo* (Jacob. 1). Audire verbum Dei et

non retinere, parum prodest. Retinere Dei verbum* et non credere, multum nocet. Credere verbum Dei et illi non obedire, seu illa non perficere, quæ a Dei verbo perficienda doceantur, sæpe non tam prodest quam nocet. Ut ergo fructum quisque ex Dei verbo eliciat, ita audiendum, ut 1. memoria retineatur; 2. corde credatur; 3. manu executioni mandetur. Verbum Dei retinendum, verbum Dei credendum, verbo Dei obediendum; in tres hujus concionis partes.

I PARS.

Verbum Dei memoria retinendum.

Nil homines majore cum affectu conservare et majore cum sollicitudine retinere solent, quam res, quas pretiosas censent. De conservandis et retinendis apud se luto, lapidibus, aliisque vilibus, non est qui curet; aurum, argentum, aliasque res pretiosas, cuncti studiosè servare et custodire solent. Quapropter ut ad memoria retinendum et conservandum Dei verbum vos inducam, vobis suadere conabor, nil eo esse pretiosius; si quidem Dei verbum est semen, margarita et thesaurus: 1. *est semen*, cujus pretium incomparabile; 2. *est margarita*, cujus pretium inestimabile; 3. *est thesaurus*, cujus pretium infinitum.

1. Verbum Dei est semen quoddam spirituale et mysticum, *semen est verbum Dei*. Est quidem vere semen, *tum* quia sicut semen est principium vitæ naturalis, ita et Dei verbum est principium vitæ spiritualis; *tum* quia sicut preparari debet humus, ut satum in ea semen fructus afferat, ita et debite parata esse debent corda auditorum, ut verbum Dei a concinatoribus seminatum penitentiae et salutis fructus producat. Semen autem illud est pretiosissimum, quia cum in terra bona et bene culta, seu in corde bono rore coelesti irrigato et gratia Dei excolto, seminatur, fructus caelo dignos et in æternum duraturos producit. Unde prædicatores, qui Dei verbum

seminant et prædicant, vocantur *satores æternitatis*, quia scilicet cum verbum Dei, quod serunt, cadit in terram bonam, spirituales, cœlestes et in æternum duraturos fructus affert et producit. O quam pretiosum illud semen! Tanti fecit, tamque pretiosum censuit illud semen Christus Salvator, ut de cœlo illud tulerit, et in terram ad illud seminandum descendere. *Exiit* et quasi egressus est e sinu Patris; *exiit* a cœlo in terram, et *exiit* ut verbum Dei prædicaret et seminaret; *exiit* qui *seminat, seminare semen suum*. Illud seminavit non solum per seipsum, sed etiam per apostolos et per discipulos, qui ad omnes orbis terrarum partes se contulerunt, ut ubique satorum munereungerentur, et ubique divinum illud semen sererent. At Christi etiam et apostolorum tempore cœleste illud semen ab innumeris concionatoribus continue seminatum est, mirabilesque semper, portentosos et in æternum perseveratos fructus edidit, quia innumeros peccatores ad Deum convertit et in viros sanctos mutavit, qui in cœlo æternum regnabunt et triumphabunt. O quam mirandum, quam pretiosum illud semen! Dic, quæso, si semen aliud in tua haberes potestate, cuius tanta esset virtus, ut in terra satum mirabiles, raros et pretiosos fructus non utiles tantum ad vitam temporalem, verum etiam ad cœlestem alendam produceret, nonne illud pretiosissimum censes? Nil haud dubie hoc semine rarius, nil pretiosius æstimares. Verbum autem Dei est semen illud, quod in hominum terrestrium et carnalium cordibus satum, eos in viros cœlo dignos et in sanctos æternum in empyreo regnatos immutat. Nonne Dei verbo Augustinus miser et obcœcatus in virum justum et cœlo idoneum conversus est? Nonne Dei verbo Magdalena peccatrix in Magdalenam penitentem, sanctam, Deo placentem, et cœlestibus thronis dignam mutata est? Nonne hoc verbo Paulus, qui infidelis erat, factus est vas electionis? Nonne Matthæus, qui ad telonium sedebat, Dei verbo ad apostolica munia vocatus, et deinde ad cœlestia regna translatus est? Nonne ab Ecclesiæ Christi primordio hoc Dei verbum a zelo succensis concionatoribus satum, sanctos in cœlo multiplicavit et usque ad mundi

finem multiplicabit? Certe plerique sanctorum, qui in paradiso beantur, veluti fructus Dei verbi sunt habendi. Igitur Dei verbum, ut semen pretiosissimum inspicendum, et ut quid pretiosissimum retinendum est. Cum ergo Dei verbum audis, illud, quantum fas erit, memoria manda; illudque in memoria, tanquam rem pretiosissimam retine, ut eo ad tui sanctificationem et ad cœleste regnum obtinendum utaris. Retinendum etiam Dei verbum, *quia est margarita, cujus pretium inestimabile*.

2. Non illud ex meo sensu, sed ex Christi sententia margaritam appello; prohibet enim Salvator, ne ante porcos projiciantur margarite; *neque mittatis margaritas vestras ante porcos* (Matt. 7, 6). Quid per margaritas ibi Christus intelligit? Loquitur de margaritis materialibus? Non equidem; quia hujusmodi margaritæ projici non solent, nec aliquis ita prodigus, ut eas ante porcos mittat. Quæ ergo sunt hæ margaritæ, de quibus Christus? Hæ sunt Dei verba, cœlestisque et pretiosa doctrina Evangelii. *Margaritarum instar*, inquit sanctus Hieronymus, *est sermo Dei*; et ut ait S. Joannes Chrysostomus (Prol. in Joan.), *margaritas hæc verba vocavit, quæ his longe pulchriora, præstantioraque sunt*. O quam pretiosum est Dei verbum! Ipsis sane margaritis est pretiosus, ejusque pretium est inestimabile: quia qui Dei verbo ad sui sanctificationem utitur, eo totum cœleste regnum sibi emit. Quare cum ita pretiosum sit Dei verbum, non illud a mente et a memoria ejicias; illud retine, illudque sæpe mente revolve. Si pretiosas possideres margaritas, non illas haud dubie foras mitteres, imo eas pro viribus occultares et retineros: conserva ergo et sollicite verbum Dei memoria retine, cum sit ipsis margaritis pretiosus, ejusque pretium sit inestimabile. Demum memoria retinendum verbum Dei, *quia est thesaurus, cujus pretium infinitum*.

3. *Non solum thesauro verbum Dei comparatur*, inquit Chrysostomus, *sed etiam fonti* (hom. 3 in Gen.). Verbum est quidem simile fonti, quia fluit et ubique se communicat sicut fontis aqua. Verbum est etiam simile thesauro ratione pretii sui, quia pretiosum tanquam thesaurus. Cognoscitur, ut subdit S. Chrysostomus, quanti pretii sit aliquis thesaurus, ex re, quæ

mediante hoc thesauro comparari potest. Magnus est thesaurus, si eo emi possit illustre aliquid prædium: *major*, si eo acquiri possit insignis quidam ducatus: *maximus*, si eo comparari possit amplissimum aliquid terræ regnum. Verbum Dei est thesaurus in infinitum major, quia verbo Dei, si quis bene utatur, acquiri potest regnum cœlestis, æternum et infinitum. O quam magnus et pretiosus ille thesaurus! Pretiosissimum esse illum thesaurum novit psaltes regius, qui illum in corde suo abscondit et occultavit: *in corde meo abscondi eloquia tua* (Ps. 118, 11). Quo thesaurus aliquis est pretiosior, eo in loco occultiore abditur, et ideo Dei verbum in corde suo, quasi totius corporis humani loco abditore, abscondit propheta, quia æstimat verbum Dei esse thesaurum, quo nullus pretiosior. Cum ergo Dei verbum sit thesaurus pretiosissimus, summa cura, summaque sollicitudine est retinendum et conservandum. Inventum thesaurum nemo sanæ mentis projicit, sed præ gaudio illius vadit et abscondit illum, illumque summa cura custodit et retinet: similiter quoad Dei verbi thesaurum pretiosissimum sedulo agendum ne pereat. Non imitandi illi, qui Dei verbum audiunt; facta autem concione, illius non ultra recordantur, nec recordari curant. Nec etiam illos imitari decet, qui auditum Dei verbum projiciunt retrorsum, ita ut illud nusquam amplius menti suæ objici velint et patiantur: *Projecisti sermones meos retrorsum* (Ps. 49). Non imitandi tandem hi, qui postquam concionatorem audierunt, Deique verbum in corde suo receperunt, a cœli volucris, seu a dæmonibus illud auferri et a memoria deleri permittunt. Audiendum attente et modeste verbum Dei, in corde est recipiendum, ac in eo summa sollicitudine retinendum et custodiendum, tamquam semen, cujus pretium est incomparabile; tamquam margarita cujus pretium est inestimabile; tamquam thesaurus, cujus pretium est infinitum. *Si quis diligit me*, inquit Christus, *sermonem meum servabit* (Joann. 14). Non projiciendus, nec conculcandus, nec oblivioni tradendus Dei sermo, sed servandus et custodiendus. *Ubi autem servandi Dei sermones? Haud dubium quia in corde*, seu in memoria; ibi servandi, ibi retinendi. Nec alla

unquam audienda est concio, quin aliquid ad sui instructionem in memoriæ penu retineatur. Videte quomodo se habuerit Maria, postquam Christum audivit loquentem: verba ejus non abjecit, nec eorum oblita est; verum, ut ait sacer Textus, *Mater ejus conservabat omnia verba hæc in corde suo*: postquam etiam audivit Maria pastores Christum laudantes et mirabilia quæ de eo dicebantur, enarrantes, *conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo* (Luc. 2, 51): eodem modo memoriæ consignanda et in corde conferenda concionatorum verba. Numquam a concione exeat, quin aliquid memoriæ mandaveris, et deinde cum ad propria redieris, ea quæ adnotasti in memoriâ revoca, ea mente revolve, ut iis ad bene agendum movearis; ea filiis et domesticis enarra, ut et illi ad declinandum a malo et ad proficiendum in bono alliciantur. Præceperat olim Judeis Deus, ut legem suam in manibus ligarent, in fronte gererent, in ædium foribus scriberent, eamque sero et mane, omni loco et tempore meditentur et mente revolverent. Sic tu, cum concionem audis, Dei verba a concionatore propalata retine, ut deinde ea sæpe ad memoriâ revoces, mente verses, cogitatione revolvas, iisque ad profectum tuum spiritualem utaris. At si Dei verbum est memoria retinendum, *est etiam corde credendum.*

II PARS.

Verbum Dei est corde credendum.

Veritas, quæ de cœlo orta est, infensissimos in terra habet hostes, qui ei insidiantur, qui eam male recipiunt, variisque modis odium, quo illam prosequuntur, manifestant. Jamvero veritatem odio habeant homines, quantum voluerint; quicumque tamen eam perspicue cognoscet, ei in corde assentietur: nec enim quis in corde suo id negare et non credere potest, quod verum esse cognoscit: quare ut Dei verbo credendum suadeam, dicam solummodo, illud esse verissimum. De quo nullus dubi-

tare poterit, cum probavero, quod Deus, a quo profertur illud verbum, 1. nunquam mentitur: 2. non amat mentiri: 3. non potest mentiri.

1. Qui alicujus criminis sunt rei, alios ejusdem criminis reos esse facile credunt; qui avari sunt, alios avaritiæ arguere solent; qui libidini dediti sunt, alios similiter libidinosos esse censent; qui superbi, alios superbos; qui invidi, alios invidos; qui tandem alicui vitio obnoxii sunt, alios omnes eidem vitio obnoxios esse arbitrantur. Cum autem omnes homines mendaces sint, non desunt qui Deum sicut illos mendacem esse sentiant: e contra nunquam mentitur Deus, nec est similis hominibus qui omnes mentiri solent: *Non est Deus quasi homo, ut mentiatur* (Num. 23, 39). Apud mortales nil mendacio communis: ubique fraudes, ubique doli, ubique mendacia. Apud poetas fingere et mentiri familiare et usitatissimum est. Ut auditoribus placeant oratores (1), veritatem sæpissime adulterant: quodque nigrum et malum est, tamquam album et bonum quandoque delineant et obijcunt. Quis ex profanis historicis fabulas et falsa pro veris non refert? Quid in scholis philosophorum audimus, nisi homines de eodem asserentes, quod sit et non sit, quod possit et non possit esse, quod idem sit verum et falsum? Quid denique in aulis principum, in foro, in mercatorum tabernis et ubique, nisi fraudes et mendacia? Ubicumque sunt homines, ibi sunt mendaces: quia *omnis homo mendax*; vel ut habet alia versio, *omnis homo mendacium* (Ps. 115, 2). Non sic sentiendum de Deo: Deus enim, qui est suprema Veritas, non mentitur sicut homines: *Non mentitur Deus* (ad Tit. 1, 2). Cum ergo non mentiatur Deus, fatendum verissimum esse verbum ejus; quod etiam verissimum declaratur, quia *Deus mentiri non amat*.

(1) Adde; profanos, sive rethores sive causarum patronos; aliud enim omnino sentiendum de sacris oratoribus, qui pro Christo legatione fungantur, quique ab Ecclesia mittuntur; que propterea solerter invigilat, ne errent circa doctrinam fidei et morum, ac ne noris pascuis alant fideles; errantes corripit, et pertinaces in errore a sacre predicationis ministerio repellit. N.E.

2. Deus est prima et essentialis Veritas, a qua omne verum manat; est etiam author veritatis, qui veritatem amat: et ideo mentiri non diligit: *Non amat falsum author veritatis*. Infinita est oppositio Deum inter et dæmonem, præcipue ratione veritatis, quam Deus summopere amat, dæmonem autem maxime odit. Odio habet veritatem dæmon et mentiri amat: dolosus est, fraudulentus est, versipellis, fallax, mendax et mendacii pater est, qui mendaciis et fraudibus suis hominibus continue insidiatur: *Mendax est et pater ejus* (Joann. 8, 44). Deus vero mentiri non amat; quin contra quam maximo mendacium odio prosequitur. Unde inter plurima, quæ a Deo odio haberi dicit Sapiens, mendacium non ultimum tenet locum: *sex sunt, inquit, quæ odit Dominus, et septimum detestatur anima ejus: oculos sublimes, linguam mendacem* (Prov. 6, 16). Itaque Deus nec mentitur, nec mentiri amat; quis ergo non credat verissimum esse verbum ejus? Addendum esse verissimum, quia *Deus mentiri non potest*.

3. Cum veritas sit de essentia Dei, sicut impossibile est Deum non esse Deum; ita et impossibile est Deum mentiri: *Impossibile est mentiri Deum* (Heb. 6, 18). Et ideo præclare dixit Tertullianus, Deum in hoc solum esse infirmum, quod mentiri non possit: *Deus solummodo de fallacia infirmus*. Si creanda sidera, cæli, mundus unus et mille mundi, Deus quoad hæc nullomodo est infirmus; hæc omnia facillimo negotio operatur; unico verbo et unico voluntatis suæ actu hæc omnia perficere potest. Si vero de mendacio proferendo agatur, hoc non potest Deus, in hoc infirmus est: *Solummodo de fallacia infirmus*. Fatentur omnes, Deum esse omnipotentem: non inde tamen inferendum, eum mentiri posse. Non dicendum: Deus omnia potest, ergo mentiri potest; quin contra, inquit Augustinus, si Deus mentiri posset, non esset omnipotens, quia mentiri est infirmitatis, et infirmitatem denotat in eo qui mentitur: *Deus, licet sit omnipotens, tamen falli non potest, mentiri non potest; et idcirco omnipotens est, quia ista non potest* (de symb. ad cath. 1, 1). Augustino assentitur sanctus Joannes Chrysostomus, dicens; *Deus, licet omnipotens, tamen*

aliqua non potest, nimirum mentiri et fallere (hom. 1 in Simb.). Cui concinit S. Ambrosius his verbis: *Deus falli, aut mentiri non potest, neque istud in Deo est infirmitatis; sed potius virtutis et majestatis* (ep. 37). Et revera, si mentiri posset Deus, id fieret aut ex ignorantia, aut ex malitia; vel, quod idem est, aut defectu scientiæ, aut defectu bonitatis: omne enim mendacium aut ex defectu scientiæ, aut ex defectu bonitatis procedit. In Deo autem non potest esse defectus scientiæ, cum omnia pateant oculis ejus, et ea quæ sunt, et ea quæ non sunt; ejusque scientia est infinita, cui propterea nullus error subrepre potest. In eo etiam nequit esse defectus bonitatis, cum essentialiter sit bonus, eique essentialis sit bonitas: *Cujus natura bonitas*. Et ideo cum in Deo non possit esse defectus scientiæ, nec defectus bonitatis, fatendum, illum mentiri non posse. Igitur cum Deus nec mentiatur, nec mentiri amet, nec mentiri possit, necessario concludendum, verissimum esse Dei verbum; si autem verissimum, ipsi credendum. Cum Deus in mundi primordio per seipsum hominibus loquebatur, ei credendum erat; cum loquebatur per prophetas, ei credendum erat; cum locutus est nobis per Filium, ei credendum fuit; et cum loquitur nobis per concionatores, ei credendum est: quia sive per seipsum, sive per alios nobis loquatur, semper verbum ejus verum est, et semper verum erit, et ideo semper ei credendum. Cum audiuntur prædicatores Dei Evangelium annuntiantes, non accipienda verba quæ proferunt, ut verba hominum, sed ut Dei verba, quæ ab hominibus proferuntur. Sicut cum legatus ex parte regis, a quo missus est, loquitur, verba ejus inspicuntur, non ut verba legati, sed ut verba regis ore legati prolata, ita prædicatores sunt quasi legati a Deo missi: *pro Christo legatione fungimur* (2. Cor. 5, 20), et ideo prædicatorum debite munere suo fungentium verba inspicere debent, non ut hominum, imo vero ut Dei verba ore eorum prolata: *non ut verbum hominum, sed sicut est vere, verbum Dei* (1. Thes. 2, 13). Si autem inspiciantur ut Dei verba, et vere sint Dei verba, eis firmiter credendum, quia semper Dei verbum verum est,

cum impossibile sit mentiri Deum. Fateor, quod si concinator aliquis ita impius foret, ut non Dei verbum, sed falsa annuntiaret, non ei credendum esset. Cum autem concinator verba Dei loquitur, cum mysteria fidei docet, ei firmiter credendum, quia nil verbo Dei verius. At heu! quam multi verbo Dei a concinatoribus prolato fidem non adhibent! Dic, o peccator, quoties audisti prædicatores ex parte Dei dicentes, nullam tibi fore spem salutis, nisi in hoc mundo penitentiam egeris: *Nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis* (Luc. 13, 3). Credistine hoc? Non utique, quia si credidisses, penitentiam egisses. Dic, avara, nonne pluries tibi dictum et prædicatum est, reddenda cuique sua, et non dimitti peccatum, nisi restituatur ablatum? Idne credidisti? Nequaquam: quia si id credidisses, aliena quæ detines, jam restituisisses. Dic, o homo ultionis avide, nonne tibi sæpe annuntiata sunt verba Christi præcipientis, ut quisque suos diligat inimicos: *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros?* Adhibuistine fidem his verbis? Nullatenus: quia si eis fidem adhibuisses, inimicos perpercisses. Dic, o impie, multoties haud dubie audisti, apertum esse os inferni, ut deglutiat omnes peccatores terræ, ibique in æternum cremandos, si in hoc mundo non convertantur? Hocne credidisti? Noutiquam: quia si hoc credidisses, omnia mortalia, quibus inquinaris, delevisses. Dic tu, qui te christianum proclamas, nonne pluries audisti, qui prædicarent tanquam fide divina certum, Christum Salvatorem esse vere et realiter in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento? Anne hoc firmiter credidisti? Non; quia si firmiter credidisses, pluries illum intra te recepisses, illumque in tabernaculis remanentem pluries visitasses. O miseri, cur Dei verbis non creditis? Si vera sint hæc verba, cur eis non creditis? Si veritatem dicant vobis concionatores, cur eis fidem non adhibetis? *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* (Joan. 8, 46). Hujus rei rationem adducit S. Augustinus, dicens: *Vis scire quare non credant? Amant veritatem lucentem; oderunt eam redarquentem*. Si concionatores eis adularentur, et jucunda loquerentur, eis crederent; at quia eis terribilia annuntiant, eosque

acriter arguunt, verbis eorum non credunt. Igitur verbo Dei semper credendum, quia verissimum est. *Denique verbo Dei est obtemperandum.*

III PARS.

Verbo Dei est obediendum.

Concioni intersunt multi, non ut prædicatorum dictis obediant, atque meliores fiant, sed ut meliores videantur, et a spectantibus pii censeantur: et hi sunt hypocritæ, qui in Christi maledictionem incurrunt: *Vae vobis hypocritæ.* Alii ad concionem accedunt, non ut Dei verbo pareant, sed ut de concionatore censeant; ut judicent, an bene vel male munus suum obeat: et hi similes sunt œnopolis illis, qui omnia in foro degustant vina, non ut ipsi emant, sed ut aliis dicant, quod sit melius, et quod deterius. Alii concionibus adsunt, non ut bonum operentur, et inde sanctiores evadant; sed ut discant, et doctiores fiant: et hi sunt similes infirmis hujusmodi, qui peritissimum audientes medicum, ejus verba mirantur, et ab eo discunt remedia, quibus mediantibus a morbis, quibus laborant, possent liberari, quin tamen ea adhibere curent. Alii concionibus assistunt, non ut concionatorum dictis obtemperent, sed ut hominum corda ad sui amorem alliciant: tales sunt multæ adolescentulæ, quæ in medio auditorii, circumornatæ ut similitudo templi, et profanis vestibus indutæ, se videndas omnibus exhibent. O quam prævæ sunt prædicatorum omnium auditorum intentiones! Ab hujusmodi sane intentionibus quisque declinet necesse est; ad concionem convenire debent omnes, non ut æstimentur, non ut de predicatore judicent, non ut discant, verum ut audita opere perficiant et verbo Dei obediant. Quæ obedientia cuique mandatur 1. ut Dei gratiam obtineat: 2. ut æternam beatitudinem assequatur: 3. ut ad inferni supplicia non condemnentur.

1. Gratia sanctificans, inquit Doctor Angelicus, est thesaurus

inestimabilis, qui toti terrarum orbi prævalet. Imo cum sit spiritualis et ordinis supernaturalis, mundus vero sit corporeus, minimus hujus gratiæ gradus omnibus mundi bonis antecellit. Ut autem peccator justificetur, et gratiam justificantem obtineat, verbo Dei obedire debet, et ea peragere quæ concionator agenda dicit, quia, ut ait D. Paulus, non justificantur, et gratiam sanctificantem non obtinent hi, qui concionem attente et modeste audiunt; sed hi, qui audita concione, ea faciunt quæ ad justificationem et ad salutem necessario facienda docuit concionator: *Non auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabantur* (Rom. 2, 13). Superno lumine illustratus Ezechiel propheta, vidit Cherubinos habentes manus similes hominum manibus: *Apparuit in Cherubim similitudo manus hominis.* Quid hi significant Cherubin humanas gestantes manus? Cur Cherubinis, qui toti spirituales sunt, manus tribuuntur humanæ? Ut hoc intelligatur, sciendum, per hos Cherubinos denotari scientiam, quia *Cherubim est plenitudo scientiæ*; hi vero Cherubin manus gestant, ut inde discamus, quod mox ut verbum Dei audimus, eoque edocemur, manus est adhibenda operi, atque agere debet peccator, quæ faciendæ docet prædicator. Quæ nisi perficiat, gratiam sanctificantem non obtinebit, nec justificabitur: *Non enim auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores.* Obedite ergo Dei verbo, ut Dei gratiam obtineatis: *Ac etiam ut æternam beatitudinem assequamini.*

2. Salvator quidem beatos fore dicit eos, qui Dei verbum audiunt; *Beati qui audiunt verbum Dei* (Luc. 11, 28); unam autem subdit conditionem, modo scilicet ei obediant: *et custodiunt illud.* Si enim Dei verbo non obtemperarent, nec ea facerent, quæ ut ad salutem necessaria proponit concionator, beati non forent, nec æternam beatitudinem obtinerent. Et ideo S. Joannes Evangelista in Apocalypsi, eos quidem beatos declarat, qui Dei verbum audiunt: *Beatus qui audit verba prophetiæ hujus* (Apoc. 1, 3); ast mox subjungit, eos esse beatos, modo ea faciunt et servant, quæ a verbo Dei servanda præcipiuntur: *et servat ea.* Si enim ea, quæ verbo Dei præci-

piuntur, opere minime complerent, nullomodo prorsus ad æternam beatitudinem pertingerent. De Dei verbo ait propheta; quod magna velocitate currat; *Velociter currit sermo ejus* (Ps. 147, 15). Divinum hoc verbum a sinu Dei, in quo conceptum est, transit ad sacræ Scripturæ libros, a sacris his Codicibus ad concionatoris mentem migrat, a mente ad linguam illius transfertur, a lingua ejus ad auditorum aures fertur: ab auribus ad corda illorum currit; hic autem hæerere non debet Dei verbum: a cordibus enim eorum ad manus transeat necesse est, ita ut ea faciant quæ Dei verbo præcipiuntur. Quæ qui operari negligunt Dei verbo non obedientes, paradisi gloriam non obtinebunt, quia beatitudo datur solummodo iis, qui illud audiunt, eique obediunt; *Beati qui audiunt et custodiunt*. Igitur Dei verbo obedire teneantur auditores, ut æternam beatitudinem assequantur: et consequenter obtemperare debent, *ut ad diriora supplicia non condemnentur*.

3. Hanc rationem desumo ex S. Chrysostomo, qui cum die quadam ad populum Antiochenum sermonem haberet, sic auditores suos affatus est. Scio, fratres, quod ad audiendum Dei verbum frequenter accedatis; singulis fere diebus huc convenitis, ut me dicentem audiatis. Non sine magna voluptate vos meis concionibus audiendis assiduus video; quid vero vobis proderit, quod frequentissime Dei verbum audiatis, si ei non obediatis, et si ea facere renuatis, quæ a Dei verbo facienda jubentur? O invidæ, quid tibi proderit audisse me adversus invidos concionantem, si audita concione, rodentem invidia spiritum e corde non evellas, et proximum non diligas? Quid tibi proderit, o libidinosæ, pluribus astitissæ concionibus, verboque divino ad recte vivendum fuisse concitatum, si libidinibus non abrenunties, et caste non vivas? Quid tibi proderit, o avare, pluries interfuisse concioni, si ea audita, quæ iniuste detines, proximo tuo non restituas? Tantum abest, ut subdit os illud aureum, quod prosit vobis Dei verbum audisse, quin contra hoc vobis in majoris damnationis occasionem erit: *Non solum vobis non prodesset, verum majoris fletet occasio damnationis*. Quod Antiocheno populo Chrysostomus, hoc idem

dico vobis. Esto, vos sacris concionibus audiendis videam assiduus: esto, quod maxima assiduitate et mirabili cordis voluptate Dei verbum audiatis, si eo auditio, injurias inimicis non condonetis, si non restitatis aliena, si pravos e cordibus vestris non eradicetis habitus, si de perpetratis criminibus penitentiam non agatis, si tandem verbo Dei non pareatis, et ea, quæ a Dei verbo jubentur, non agatis, *non solum hoc vobis non proderit, verum majoris fiet occasio damnationis*.

Conqueritur Ezechiel propheta de multis, qui Dei verbum, instar cantilenæ a concionatore decantatæ, audiunt. Hujusmodi autem dicit esse eos, qui, auditio concionatore, ea non faciunt, quæ Dei verbo facienda imperantur: *Audiunt sermones tuos, et non faciunt eos: quia in canticum oris sui vertunt illos*. Cum nocturno tempore in alicujus civitatis vicis et compitis gratissimus quidam sit concentus, qui eum audiunt, si lecto decumbant, attentas præbent aures, caput aliquantulum erigunt, ut varios hujus harmoniæ tonos distinctius percipiant. Imo et nonnunquam e lecto surgunt, et ad cubiculi fenestras se conferunt; mox ut explectus est concentus, quisque ad cubile suum redit, et in eo decumbit sicut antea. Similem in modum, cum illustris quidam concionator sermonem ad populum est habiturus, ad eum audiendum accurrunt omnes; cumque de morte, de Dei judiciis, de formidandis inferni suppliciis, vel de alia hujusmodi materia dicit, pessimi quique peccatores sua erigunt capita, attente, quæ dicuntur, audiunt; piis motibus intus cientur, imo et a peccatis surgere, et pie vivere quodammodo statuunt. Tunc obriosus vult sobrius fieri: superbus tunc humilitatem sectari desiderat; tunc impudicus caste vivere optat, et quamdiu cantat concionator, omnes in melius vitam suam mutare volunt; finita concione, quisque ad propria redit, auditum Dei verbum oblivioni traditur, et in peccato suo suisque jacet et dormit sicut antea; *sermones in canticum vertunt*. Heu! quid proderit Dei verbum audisse, si eo auditio, a viis vestris pessimis non convertamini. *Non solum hoc vobis non proderit, verum majoris fiet occasio damnationis*. Ideo non solum Dei verbum memoria retineatis, non illud solum

corde credatis, sed et illi obedite, eaque peragite quæ Dei verbo præcipiuntur. Hoc sane quisque facere deberet; at heu! *Quis mihi tribuat auditorem?* (Job. 31, 35). Quis det auditores, qui sollicitè Dei verbum retineant, qui illud humiliter credant, et qui illi obediant, illudque opere exequantur? Rarissimi sunt hujusmodi auditores, sicut et rarissimi sunt qui salvantur. Euge, homines terrestres, Dei verbum debite audite; *Terra, terra, terra, audi verbum Domini* (Jer. 22). Dei verbum ita audite, ut illud memoria retineatis, ut illud firmiter credatis, ut ei fideliter obtemperetis. Et postquam in hoc mundo ea feceritis, quæ Dei verbo præcipiuntur, æternam in cælo felicitatem obtinebitis. *Amen.*

DOMINICA QUINQUAGESIMÆ.

DE MORTE CHRISTI PRO OMNIBUS.

*Tradetur gentibus, et illudetur, et flagellabitur,
et conspuetur: et postquam flagellaverint, occident eum*
(Luc. 18, 32).

Toto cælo, semper et in omnibus differt spiritus Ecclesiæ a sæculi spiritu; præcipue vero ab eo differt isto saturnalium tempore, in quo dum mundus gaudet, tristatur Ecclesia; dum mundus profana componit cantilenas, cantica spiritualia Ecclesia emittit; dum vestes superbas mundus præfert, Ecclesia lugubribus utitur ornamentis, atque ut paucis multa dicam, dum hoc tempore mundus totus est luxui, vanitati, ludis, conviviis et libidinibus intentus, Ecclesia ut ad omnia quæ mundi sunt spernenda et projicienda inducat, legendum nobis exhibet Evangelium, in quo narrantur dira supplicia, quæ Christus sustinuit, et acerba mors, quam pro omnium hominum salute, summo

cordis affectu pertulit; *Tradetur gentibus, et illudetur, et flagellabitur, et conspuetur: et postquam flagellaverint occident eum.* Profana, vana, et exitiosa mundi gaudia verbo et exemplo damnavit Christus, dum in sæculo viveret, et qui recte sapiet, ab his omnibus nunc abstinebit gaudiis, ut cogitet de Christo, utque mortem ejus serio perpendat et mente revolvat. Non jam sigillatim meditanda proponam cuncta quæ Christus passus est supplicia, nec omnes mortis ejus enarrabo circumstantias; verum ut ad mundi contemptum, et ad Christi Salvatoris amorem inducantur omnes, eum pro omnibus hominibus mortuum esse dicam. *Ave.*

Christi mors considerari potest in Dei decreto, in Christi morientis oblatione, et in fructu quem ex morte ejus homines percipiunt. Mors, inquam, Christi considerari potest in æterno Dei decreto; in oblatione, quam Christus moriens in cruce fecit; et in fructu, qui ex illa morte ab hominibus in tempore percipitur. Sciunt omnes et fatentur, acerbissimam illam mortem, quam passus est Christus, fuisse a Deo decretam ab æterno, oblatam a Christo in cruce, et utilem homini in tempore. Iamvero ut pateat, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse et sanguinem fudisse, dico quod hoc decretum, hæc oblatio, et hic fructus ad omnes penitus homines, tam reprobos, quam justos extendantur. Si Christus pro aliquibus solum, et non pro omnibus mortuus fuisset hominibus, hoc esset, *vel* quia Christus, ut Verbum, in æterno suo decreto non statuisset mori pro omnibus omnino hominibus, *vel* quia in tempore fructum mortis ejus non omnes penitus homines perciperent. Ut autem plenissime constet et clarissime pateat, Christum pro omnibus hominibus mortuum esse; dico, quod Christi mors 1. decreta est ab æterno pro omnibus hominibus *sine ulla exceptione*: 2. oblata est in cruce pro omnibus hominibus *sine ulla exclusione*: 3. utilis est in tempore omnibus hominibus *sine ulla limitatione*. En tres hujus concionis partes, quibus Christus pro omnibus omnino hominibus mortuum esse constabit.

I PARS.

*Mors Christi decreta fuit ab æterno
pro omnibus hominibus sine ulla exceptione.*

Licet unicus sit intrinsece divinæ voluntatis actus, ille tamen actus multiplex est terminative, seu respectu diversorum obsectorum ad quæ terminatur. Quare varia in divina voluntate distinguimus decreta, non quod intrinsece plures et diversi sint actus illius voluntatis æternæ, sed quia unicus ille actus ad varia objecta terminatur, cum ordine quodam præsuppositionis unius ad aliud. Horum autem Dei decretorum ordo, respectu rerum creaturarum, a Scotistis (si bene memini) sic concipi solet; quod scilicet, postquam Deus ab æterno infinita sua scientia novit omnes creaturas possibles, ex illis omnibus decrevit in primo instanti producere Christum, tamquam omnium entium creabilem nobilissimum, in cujus productione quam maxime divina elucet bonitas: quia producendo Christum, Deus ad extra infinite se communicat. In eodem etiam instanti decrevit Deus producere angelos, et homines, qui in tempore producti sunt, quorum Christus primogenitus est et caput. Et in hoc instanti decrevit Deus Christi Incarnationem quoad substantiam solum, abstrahendo a modis quibus fieret; an scilicet modo passibili, vel modo impassibili. In sequenti instanti prævidit Deus lapsum Adami, totiusque generis humani in eo: propterea lapsæ per Adami peccatum naturæ humanæ misertus Dominus, in instanti immediate sequenti decrevit illam per Christum redimere, et tunc decrevit, quod Christus incarnaretur modo passibili, ac pro hominibus mortem obiret, idque fieret pro omnibus, non pro quibusdam tantum. Sicut enim omnes homines ad æternam mortem erant destinati, ita et Christum ad mortem pro omnium hominum redemptione subeundam Deus destinavit. Tanta Patris æterni in homines fuit charitas, tantus in illos amor, ut decreverit, Christum non pro aliquibus dumtaxat, sed pro omnibus sine

ulla exceptione hominibus moriturum. *Qui etiam proprio Filio suo non pepercit*, inquit D. Paulus, *sed pro nobis omnibus tradidit illum* (Rom. 8, 32). Quomodo Pater æternus tradidit Filium suum pro omnibus? Non quidem inspirando Judæis, ut eum traderent et occiderent, sed æterno suo decreto destinando eum ad mortem pro omnibus hominibus sustinendam; *tradidit illum pro omnibus hominibus*, inquit Doctor Angelicus, *quia æterna sua voluntate præordinavit passionem Christi ad humani generis liberationem* (3 p. q. 47, a. 3). Christus in sacris Codicibus vocatur agnus, *qui occisus est ab origine mundi*. Quomodo a mundi origine occisus fuit Christus? Responderi posset eum ab origine mundi occisum, quia ipsius mors omnibus hominibus ab ipsa mundi origine profuit, sicut et ipsis usque ad consumptionem sæculorum profutura est. Christus est etiam agnus ab origine mundi occisus, quia ab æterno, mox ut Deus hominem lapsum prævidit, Christi mortem pro omnium hominum redemptione ordinavit. Unde Christus adumbrat nobis duos agnos immaculatos, qui quotidie in veteri lego Deo immolabantur, et quorum unus mane, et alter vespere offerebatur: *unum offeretis mane, et alterum ad vespere* (Num 28). Non enim solum vespere in cruce immolatus est Christus; etiam mane, seu ab æterno immolatus est in decreto divino quo statuit, eum in cruce pro omnium hominum salute immolandum. Cum Isaac, lignis holocausti onustus, a patre in montem immolandus duceretur, rogavit patrem, ut diceret, ubi esset victima immolanda? Cui respondit pius pater: *Deus providebit sibi victimam holocausti, fili mi* (Gen. 22, 8). Nos miseri, communi piaculo onusti, æternis eramus ignibus cremandi; pater Abraham et Deus misericordiarum ab æterno providit victimam pro nobis immolandam, Christum scilicet, qui est agnus ab origine mundi et ab æterno in Dei decreto occisus. Pro quibus hanc immolandam victimam ab æterno prævidit Deus; pro quibus Christum immolandum decrevit? forte pro solis electis? non; sed *pro nobis omnibus tradidit illum*, inquit D. Paulus. Quæ apostoli verba ponderans S. Ambrosius, ait quod mirè addiderit D. Paulus, Deum pro nobis omnibus

tradidisse Filium, ut ostendat, quod Deus ita homines diligit, ut dilectissimum Filium suum pro omnibus traderit (de Jacob, etc. 7). O ineffabilem Dei in homines dignationem! Quæ tanta est, ut non pro aliquibus solum, sed pro omnibus hominibus Christus immolandum ab æterno decreverit. Lapsus est in peccatum angelus, lapsus est in peccatum homo: lapsus angelo, nullum in ejus favorem remedium Deus præordinavit, lapsus homini, Deus subvenire decrevit, illumque redimere ab æterno statuit. Redemptionem unam Deus ab æterno invenit: *Æterna redemptione inventa* (Heb. 9, 12). Non plures, sed unam Deus ab æterno redemptionem invenit, quia non pro angelis Cherubin et Seraphin, sed pro solis hominibus redemptionem invenit, et decrevit: « Angelus, inquit S. Gregorius, sua malitia cecidit; homo vero aliena malitia, scilicet Adami, quare superbus spiritus reparari non potuit, et perditus homo reparari debuit » (Mor. 4, 10). Ex quibus summi pontificis verbis constat, quod ideo ab æterno Deus non angelum, sed hominem redimere decrevit: quia angelus sua culpa, homo vero aliena, non sua, ceciderat. Cujus rei aliam etiam rationem adducit, dicens: « Dnas creaturas ad intelligendum se fecerat Deus, angelicam et humanam; sed una tegmen carnis habuit, alia vero nihil infirmum de carne habuit; misertus ergo Creator ut redimeret, illam ad se debuit reducere, quam in perpetratione culpæ ex infirmitate aliquid constat habuisse, humanam scilicet » (ib. c. 9). Præclara videtur hæc ratio, quod scilicet Deus non angelos, sed homines redimere decreverit, quia homo ex infirmitate ceciderat, angelus vero non ex infirmitate, sed ex malitia. Quidquid sit de ratione, quam Deus in mente habuit; certum est, quod Deus ab æterno homines, non angelos, redimere statuerit. Nec aliquos solum, omnes penitus homines Deus ab æterno redimere, ac pro iis mori decrevit: ab æterno enim statuit, quod semetipsum in cruce immolaret, ut sua morte omnes penitus homines redimeret. *Unus mediator Dei et hominum Homo Christus Jesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus* (1 Tim. 2). O magnum Christi in homines amorem! Qui tantus fuit, ut ab æterno statuerit illos

redimere non alicujus angeli vel archangeli ministerio, verum per semetipsum. Multum quidem deberemus Deo, si angelum nobis ab æterno in redemptorem obtulisset; jamvero hoc alteri committere noluit, voluit quippe ipse redemptor noster fieri, et ideo ab æterno decrevit, se morte propria omnes penitus homines redempturum. O portentosum Dei in nos amorem! Magnus quidem fuit amor Jonathæ in Davidem, ovium pastoreulum, quando pro ejus salute peroravit apud Saullem. Quanto majori amore nos prosecutus est Christus, qui non solum pro nobis Patrem deprecatus est, verum ab æterno se obtulit in nostræ redemptionis pretium. Ab æterno enim Christus, ut Verbum, decrevit, se naturam humanam assumpturum, et in cruce pro hominum salute moriturum. Quid autem vita sua pretiosius pro nobis offerre poterat? Quomodo suum in nos amorem magis manifestare valebat? Cum Tigranes, Armeniæ rex, simul cum uxore a Cyro captus fuisset, rogatus, quid pro uxoris dilectissimæ redemptione daturus esset? Nihil, inquit, mihi pretiosius propria vita, quam libenter pro sponsæ meæ redemptione offero; innuens se alia libenter oblaturum, si quid pretiosius haberet. Magnus quidem regis illius in uxorem amor: at in infinitum magis homines dilexit Christus, qui pro iis omnibus, licet indignis, licet ingratis, vitam propriam, qua nihil in mundo pretiosius, libenter ab æterno obtulit, ac se pro iis omnibus moriturum decrevit. Miramini hunc Christi in vos amorem, et amate eum, qui tanto in vos amore exarsit. Ne ingrati sitis in tantum benefactorem, ne in illum peccetis; imo amore ejus ardeant corda vestra. Amate eum, quia ita homines dilexit, ut ab æterno decreverit, se in tempore pro omnium hominum salute moriturum, et qui *revera in cruce pro omnibus omnino hominibus mortuus est.*

II PARS.

Mors Christi oblata fuit in cruce pro omnibus hominibus sine ulla exclusione.

Sanguis Christi ratione unionis hypostaticæ tanti erat pretii, ut minima ejus gutta sufficiens exitisset pretium, non tantum ad homines futuros et possibiles, etiam ad omnes dæmones redimendos, si pro eis oblata fuisset. At non pro dæmonibus Christus in cruce sanguinem fudit, verum pro solis hominibus, illumque in cruce obtulit, tam pro infidelibus, quam pro fidelibus, tam pro reprobis, quam pro prædestinatis, ac generaliter pro omnibus, ut omnes redimeret, utque sanguinis sui virtute æternam salutem omnes consequi valerent. Eoquidem finem ultimum, propter quem Christus sanguinem suum fudit, seu æternam beatitudinem multi minime obtineant; quia pretioso Christi sanguine, id est gratiis sibi hujus sanguinis virtute datis male et in sui perniciem utuntur. Certum tamen, quod Christus vere pro omnibus omnino hominibus in cruce mortuus sit et mortem suam obtulerit: *Etsi*, inquit Concilium Tridentinum, *Christus pro omnibus mortuus sit, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt*. Ex quo patet, Christum mortuum esse et in cruce sanguinem obtulisse, tam pro prædestinatis, qui ultimum sanguinis ejus beneficium, seu æternam beatitudinem percipiunt, quam pro reprobis, qui ultimum illud beneficium non recipiunt. Quod et asserit S. Chrysostomus, dicens: *Christus non solum pro fidelibus, sed pro universo mundo gustavit mortem* (hom. 4 in ep. ad Heb.). Et ait S. Anselmus: *Christus mortem sustinuit pro omnibus, ut omnes sua morte redimeret* (in ep. 1 ad Tim. 2). Hoc item probari posset ex Concilio Remensi, in quo adversus Goteschalcum hæc edita est propositio: *Nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit Christus*. Probari etiam posset ex Alexandro VII, Innocentio XI, aliisque summis pontificibus, qui

tamquam de fide certum definierunt, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse. Probari similiter posset ex SS. Patribus, qui passim dicunt, quod Christus, non pro aliquibus dumtaxat, sed pro omnibus hominibus mortuus est, quodque *Salvator est non horum quidem, illorum vero non, sed omnium* (Clem. Alex. 7 Strom.). Id autem verbis, quibus claraiora nulla haberi possunt, definire videtur D. Paulus. Si enim ab eo quaeras, an Christus pro aliquibus solum, vel pro omnibus hominibus mortuus sit, non respondebit, quod pro omnibus, non pro aliquibus dumtaxat, mortuus sit: *pro omnibus mortuus est Christus* (2 Cor. 5, 14). Dic, o sancte apostole, estne mortuus Christus, etiam pro infidelibus et hæreticis, quorum infinitus est numerus? *Pro omnibus mortuus est Christus*. Forte non est mortuus pro judeis et barbaris? *Pro omnibus mortuus est Christus*. Estne credibile, eum mortuum esse etiam pro iis, qui eum flagellaverunt, spinis coronarunt et cruci affixerunt? Non solum pro his, imo vero *pro omnibus mortuus est Christus*. Quid clarius his D. Pauli verbis? Audiamus adhuc illum hac de re loquentem. *Christus*, inquit ipse, *est salvator omnium, maxime fidelium* (1 Tim. 4, 10); quasi dicat, Christus est salvator judæorum, gentilium, hæreticorum, infidelium et omnium omnino hominum, quia pro omnibus mortuus est, omnibusque media, quibus salvari possint, exhibuit; maxime tamen est salvator fidelium, quia virtute mortis suæ majores eis gratias, majoraque iis, quam aliis, salutis adjumenta confert. Licet autem hoc modo Christus fidelium magis, quam infidelium sit salvator; est tamen vere infidelium et omnium salvator: *Christus est salvator omnium*. Quomodo autem omnium salvator est Christus, nisi quia pro omnibus mortuus est? Nec enim hominum salvator dicitur, nisi quia pro iis mortem obiit et sanguinem suum fudit. Dicite nunc, quaeso, an clarius loqui possit apostolus? Et quis asserere audebit, Christum non esse salvatorem omnium, cum expresse dicat Paulus: *Christus est salvator omnium*? Quis etiam docere pertentabit, Christum non esse pro omnibus mortuum, cum dicat apostolus: *Pro omnibus*

mortuus est Christus? Talia docere non possunt, nisi viri pertinaces, protervi et hæretici. Hujusmodi farina, vel potius hujusmodi furfuris viri dicunt: Christus non est salvator omnium; et D. Paulus ait: *Christus est salvator omnium*. Dicunt illi: Christus non est mortuus pro omnibus, et D. Paulus ait: *Pro omnibus mortuus est Christus*. Cui, quæso, credendum? Anne illis hæreticis, qui a plurimis summis Pontificibus et a variis Conciliis condemnati sunt, vel D. Paulo, qui est magnus Christi apostolus, prædicator veritatis et doctor gentium? Illi dicunt, Christus non est mortuus pro omnibus, et Paulus ait: *Pro omnibus mortuus est Christus*. Nonne Pauli verbis adhaerendum? Nonne dicendum cum Apostolo: *Pro omnibus mortuus est Christus*, nullo excepto? Hoc sano dicendum et hoc firmiter credendum, atque pro tanto beneficio immortales Christo gratiæ sunt referenda. O homo, *gratiam fidejussoris ne obliviscaris; dedit enim pro te animam suam* (Eccli. 29, 20). *Fidejussor hic est Christus*, qui pro te in cruce animam, seu vitam suam dedit. *Fidejussor hic est Christus*, qui immolatione sua tibi apertum clausit infernum, tibi que clausum paradysum aperuit, ita ut jam tibi facile sit inferni supplicia devitare et paradisi gaudia obtinere. *Fidejussor hic est Christus*, qui pro tui salute in cruce passus et mortuus est; quare *gratiam fidejussoris ne obliviscaris*; ac pro tanto beneficio ei gratias agere non desinas. Perpende serio, *quod non vilis pecunie pretio, sed sanguine suo, suppliciiis multis et dira morte redemit te Christus; quod hæc supplicia, illamque mortem tanta charitate pertulit, ut alia plurima et acerbiora libenter passus esset, si hoc pro tui salute necesse fuisset; quod tandem ex mera bonitate sua, absque ulla spe retributionis ex parte tua et sine ullis tuis præcedentibus meritis tot supplicia et tam acerbam mortem passus sit. Hæc serio recogita et nil non suscipias, ut debitas tanto benefactori grates rependas. Ama, ac ardentem ama eum, qui tantopere te dilexit, ut ab æterno pro tui salute mori decreverit, et qui ita te amavit, ut revera pro te in cruce mortuus sit. Ita dilexerat te Christus, ut de coelo in terram descenderit*

propter te; ita etiam te amaverat, ut qui erat Deus invisibilis in sinu Patris, homo visibilis in ventre femineo factus fuerit. Nondum consummata erat Christi in te dilectio: nihil enim tibi profuisset, quod homo factus esset, si pro te passus et mortuus non fuisset; ut ergo majora adhuc amoris sui testimonia tibi daret, pro te pati et mori voluit: *In tantum dilexit eos, ut moretetur pro eis* (S. Aug. tr. 55 in Ioan.). O amore omni alio amore majorem! Eoquis non amet eum, qui ita omnes amavit homines, ut pro iis omnibus mori dignatus sit! Quis ita ingratus, ut tanto amatori amorem suum denegat? Quis amore reciproco non langueat, totusque in Christum amore non succendatur? Quis tantum amatorem offendere audeat? Heu! offendere eum, qui pro nobis mortuus est, o quantam ingratitudinem! Peccare in eum, qui pro nobis libentissime sanguinem fundere et mori complacuit, o qualem immanitatem! o quantam perfidiam! Attamen quot ingrati et perfidi inveniuntur in mundo? Quam multi peccant in eum, qui pro iis mori dignatus est? Desine, o peccator, inique agere! Ne amplius pecces in Deum tuum, Creatorem tuum et Redemptorem tuum: qui tanto te amore persecutus est, ut pro te et pro omnium hominum salute in cruce mortuus sit. Christi mors oblata in cruce pro omnibus hominibus sine ulla exceptione *utilis est etiam in tempore omnibus hominibus, sine ulla limitatione*.

III PARS.

Mors Christi est utilis omnibus sine ulla limitatione.

Innumera sunt emolumenta, quæ ex Christi morte eliciunt viri pii, qui eam serio et sæpe meditantur. *Nunc enim in cordibus eorum accenditur charitatis ignis, cum attente considerant, quanto amoris excessu Christus pro omnium hominum salute flagellari, conspui, cruci affigi et immolari voluerit. Nunc spes illorum firmatur et roboratur: quid enim sperare non*

possunt ab eo, qui pro iis libenter et gratuito vitam tradidit? Nonne merito sperare debent, quod minora non denegabit, qui vitam suam, qua nihil pretiosius est, pro iis libenti animo dedit? *Nunc* hujusmodi viri ad patientiæ amorem inflammantur; passionis enim Christi meditatio est stimulus excitans ad imitandum Christi exemplum et ad sequenda ejus vestigia; nec potest quis considerare dira supplicia et acerbam mortem, quam pro omnibus hominibus perpressus est Christus, quin ad patiendum cum Christo et pro Christo moveatur. Christus tandem in cruce moriens est liber apertus, in quo humilitatem, paupertatem, mansuetudinem, mortificationem, aliasque omnes virtutes discunt, qui illum legunt et qui Christi mortem sedulo meditantur. Has et alias multas ex Christi morte eliciunt utilitates, qui ejus meditatione se dedunt. Verum et hi et omnes penitus homines alia plurima ex Christi Salvatoris passione percipiunt emolumenta, ex quibus duo solummodo recensebo. *Primum*, quod virtute passionis et mortis Christi omnibus omnino hominibus datur gratia ad salutem sufficiens. *Secundum*, quod ab ejusdem Christi morte habent omnes homines, quod salvari possint, ita ut qui jam damnantur, non Christi, sed sua culpa damnentur.

1. Nullus equidem est, sive Græcus ille sit sive Barbarus, sive fidelis sive infidelis; cui non detur gratia et auxilium ad salutem sufficiens: gratia hæc in omnes diffunditur, et ut loquitur S. Chrysostomus, *gratia in omnes diffusa est, non Judæum, non Græcum, non Barbarum excipit, aut dedignatur: omnibus se factilem exhibet, omnes pari honore advocat* (hom. 7 in Joan.). Et revera, si non daretur omnibus gratia, qui gratiam non haberent, non peccarent, cum Dei præcepta violant, quæ sine Dei gratia servari nequeunt. *Si non daretur omnibus gratia*, salvari nequirent qui gratia carerent, quia sine gratia impossibile est aliquem servari. *Si non daretur omnibus gratia*, Dei mandata aliquibus essent impossibilia; iis scilicet, qui non habent gratiam. Dei autem mandata non possunt esse aliquibus impossibilia, quia, ut ait Concilium Tridentinum, *Deus impossibilia non jubet* (Rom. 7). His et aliis

rationibus, quæ adduci possent, certissime constat, gratiam et auxilia ad salutem sufficientia omnibus dari. Jamvero a quo habent homines hanc gratiam? Nonne a Christi morte? Nonne Christus hanc nobis meruit gratiam pretiosissimi sanguinis effusione et dira morte, quam pro omnium salute obiit? Si in cruce mortuus non fuisset Christus, omni penitus gratia privati fuisset; quia pro omnibus mortuus est, hæc gratia omnibus datur: *Gratia Dei per Jesum Christum*. Igitur omnibus omnino hominibus utilissima est Christi mors, cum ejus virtute omnes, nullo excepto, gratias ad salutem sufficientes recipiant. Christi autem mors est etiam omnibus omnino utilissima, *quia ab ea habent omnes, quod salvari possint*.

2. Si Christus pro nostra salute mortuus non fuisset, salvari non potuissemus; januæ enim cæli omnibus semper clausæ extitissent, nec ullus unquam in cælum intrare valuisset. Crux Christi fuit quasi clavis, qua reseratae sunt paradisi fores, ita ut, Christo jam pro nobis mortuo, nullus sit, qui salutis opera adimplere et vitam æternam obtinere nequeat. Unde si quis nunc non salvetur, sua culpa non salvatur, quia scilicet mediis a Christo datis uti non vult: *qui non salvantur, non est quod de Deo, vel de mediatore possint conqueri; sed de seipsis qui nec redemptionem, nec salutem, quam Deus obtulit voluerunt accipere* (S. Anselm. in ep. ad Tim.). Deus alia assumere potuisset media ad salvandos homines, ast nullum sapientiæ ejus visum est convenientius, quam Christi mors, et ideo Christum pro omnibus moriturum decrevit. Hoc est medium salutis, quod nobis dedit; si Christus mortuus pro nobis non fuisset, nullus salvatus fuisset. Jam autem omnes virtute mortis Christi salvari possunt, quia mors illa, quæ infiniti fuit meriti, in omnes omnino homines influit, ad omnes se extendit, et ejus virtute omnibus media ad salutem necessaria conferuntur. Unde præclare dixit doctor Angelicus, quod Christi passio fuit *causa universalis nostræ salutis*; quia scilicet passione et morte Christi omnibus hominibus datum est, quod salvari possint. O quam magna hæc passionis Christi utilitas! Quam magnum hoc emolumentum, quod a Christi morte eliciunt omnes! O quam felices cuncti

penitus homines, cum a Christi passione et morte habeant omnes, quod salvari possint, quo quidem nil eis utilis esse potest. Sciendum vero, quod non salvabuntur, nisi qui passionis et mortis Christi fructum sibi applicaverint per baptismum, pœnitentiam, aliaque sacramenta; necnon per suam cooperationem ad gratias, quæ virtute passionis Christi illis dantur. Causa enim universalis nihil efficit, nisi per aliam particularem ad effectum applicetur: ideo licet Christi mors sit causa universalis, qua dantur omnibus hominibus media ad salutem necessaria, non tamen salvabuntur, nisi qui, ut causæ particulares, fructum passionum et mortis Christi sibi applicabunt. Quod præclare docet Doctor Angelicus, dicens: *Meritum passionis Christi sufficienter operatur, ut quedam causa universalis salutis humanæ. Sed oportet hanc causam applicari singulis per Sacramenta, et per fidem formatam, quæ per dilectionem operatur* (q. 19 de ver. a. 8). Magna quidem fecit Christus pro hominum salute; non omnia fecit. Magna fecit, quia passione sua nos redemit, nobisque dedit media ad salutem necessaria; non omnia fecit, quia insuper quisque hæc media assumere et illorum auxilio fretus operari debet, ut salvetur: vel ut cum D. Paulo loquar, adimplere quisque debet quæ desunt passionum Christi. *Adimpleo*, inquit apostolus, *ea quæ desunt passionum Christi*. Si sufficientiam namque est mille mundis redimendis et salvandis; si applicationem et efficaciam attendas, applicatio sæpe deest ex parte nostra: unde fit, quod passio Christi, ex se sufficiens, respectu nostri non sit efficax. Illud autem quod passioni Christi deesse sciebat D. Paulus, seu applicationem ejus, adimplebat. Adimpleamus nos quoque quæ desunt passioni Christi; applicemus nobismetipsis Christi passionem per frequentem sacramentorum receptionem et per fidei, obedientiæ, charitatis, aliarumque virtutum opera, quæ ex illius passione et ex morte ejus pretium habeant et meritum. Potuisset Christus, si voluisset, ita morte sua nos redimere, ut ad salutem obtinendam nihil ex parte nostra faciendum remaneret: hoc modo nos redimere ei non placuit: voluit

enim, ut ex parte nostra aliquid agendum superesset: voluit, ut passionem suam quisque sibi applicaret sacramentorum perceptione et virtutum exercitio. Adimplete ergo quæ desunt passionum Christi: applicate vobis Christi merita per frequentem sacramentorum receptionem et per pia opera: si enim fructum passionis Christi vobis non applicaveritis, ad salutem nullo modo vobis proderit. Familiari ista similitudine utitur egregius quidam prædicator, ut hæc explicet: « Sit, inquit, stagnum aquarum multitudine plenum, sufficiens ad irrigandam totam, quæ circumcirca est, terram: si foramen, ex quo aqua exire queat, non fiat, arida profecto et infœcunda ipsa humus tibi manebit; non propter aquarum penuriam; satis enim erat in stagno; sed quia illam tibi utilem et fructuosam, aditus per quos exiret ad irrigandam terram patefaciendo, facere noluisti. Ita passio et mors sacratissima Christi redemptoris nostri stagnum quidem aquarum infiniti valoris extitit: si vero eam tibi non applicas, viamque per quam ipsa aqua in animam tuam profuatur non aperis, arida, infructifera et infertilis remanebit non quidem ob defectum meritum Christi; sed ob tuam negligentiam et malitiam. Suspiria autem, lachrymæ, labores patienter tolerati, usus divinorum sacramentorum, ac denique cætera pia opera sunt foramina, per quæ divina hæc aqua in hominum corda dilabitur: et quanto ampliores sunt illi aditus, tanto major in hominum corda fluit aquarum copia». Itaque hos aditus aperi: fac ut ad te veniant uberes gratiarum fontes, quas passione sua omnibus meruit Christus: applica tibi fructum passionum ejus per frequentem et piam sacramentorum perceptionem, per bona opera et per multos virtutum actus. Hoc si facias, nil respectu tui deerit passioni Christi: ejusque virtute æternam beatitudinem obtinebis. Amen.